

กิจกรรมฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ

เรื่อง การจัดการจดหมายเหตุดิจิทัลขององค์กร

นางอัญญาดา ตั้งดวงดี¹

ความเป็นมา

เนื่องจากกรมวิทยาศาสตร์บริการ(วศ.) เป็นหน่วยงานทางวิทยาศาสตร์ที่เก่าแก่ที่สุดแห่งหนึ่งของประเทศ โดยเริ่มดำเนินงานในปี พ.ศ. ๒๔๓๔ และ วศ. มีวิสัยทัศน์ในการเป็นองค์กรที่มีความสามารถเป็นเลิศในการให้บริการทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ที่มีคุณภาพได้มาตรฐานสากล ตอบสนองความต้องการทางเศรษฐกิจ สังคมของประเทศได้อย่างทันสมัย และยั่งยืน โดยส่วนหนึ่งของพันธกิจที่สำคัญคือ การให้บริการสารสนเทศทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่สำคัญแห่งหนึ่งของประเทศ ขณะเดียวกันภายใต้สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของหน่วยงานที่จะมีการปฏิรูปองค์กรตาม ม.๔๔ จำเป็นอย่างยิ่งที่สำนักหอสมุดและศูนย์สารสนเทศวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สท.) จะทำหน้าที่รวบรวม จัดการ/จัดเก็บข้อมูลทั้งที่เป็นสิ่งพิมพ์และดิจิทัลให้ยังคงมีคุณลักษณะที่สำคัญคือมีความแท้จริง (authenticity) มีความน่าเชื่อถือ (reliability) มีความเป็นเอกภาพ และสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้

สำนักหอสมุดฯ มีภารกิจสำคัญอีกประการคือการเป็นศูนย์ประสานงานสารสนเทศสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (ศปว.) ภายใต้ระบบสารสนเทศทางวิชาการแห่งชาติ มีสมาชิก ๓๐ หน่วยงานจากส่วนราชการที่มีฐานะเป็นหน่วยราชการอิสระขึ้นตรงกับท่านนายกรัฐมนตรี (๑ แห่ง) สถาบันอุดมศึกษา(๔ แห่ง) หน่วยงานสังกัดกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี(๑๕ แห่ง) กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (๑ แห่ง) กระทรวงอุตสาหกรรม (๒ แห่ง) กระทรวงพาณิชย์(๑แห่ง) กระทรวงพลังงาน (๑ แห่ง) กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม (๑ แห่ง) หน่วยงานภาคเอกชน (๒ แห่ง) และ สมาคมวิชาชีพเฉพาะ (๒ แห่ง) มีการบูรณาการด้านการให้บริการสารสนเทศร่วมกัน โอกาสนี้ จดหมายเหตุของแต่ละหน่วยงานและข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับ ศปว. เป็นอีกเป้าหมายหนึ่งที่ประสงค์จะจัดเก็บด้วยแนวทางมาตรฐาน และเครื่องมือทางวิชาชีพในแนวปฏิบัติเดียวกัน

โอกาสนี้ วศ. ควรมีการรวบรวมข้อมูลที่สำคัญทั้งที่เป็นแบบอนาล็อก (analog) โดยเอกสารจดหมายเหตุเหล่านั้นอาจเป็นแฟ้มเอกสาร ภาพถ่าย สิ่งพิมพ์ทางวิชาการ ข่าว และเอกสารจดหมายเหตุดิจิทัล ที่เผยแพร่ผ่านทางสื่อสังคมออนไลน์ (social media) ต่างๆ ตลอดจนข้อมูลจากบุคลากร วศ. ที่มีผลงานสำคัญ อันเป็นรากฐานการพัฒนาทางด้านวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี อาทิ อดีตผู้บริหาร วศ. ข้าราชการบำนาญ โดยการสัมภาษณ์ หรือ ได้รับความอนุเคราะห์จากบุคคลเหล่านั้นในการเขียนอัตชีวประวัติ หรือสืบเสาะแสวงหาข้อมูลจากบุคคล หรือแหล่งสารสนเทศหรือหนังสือหายาก(rare book) ที่เกี่ยวข้องมาจัดระบบและจัดเก็บตามมาตรฐานสากลเพื่อช่วยให้เข้าถึงและสืบค้นสารสนเทศผ่านทางเว็บไซต์ สมาร์ทโฟน ได้อย่างสะดวก รวดเร็ว นอกจากนี้ มีการอนุรักษ์ปรับปรุง/ซ่อมแซมสิ่งพิมพ์ให้อยู่ในสภาพที่เหมาะสม ควรแก่การใช้งานอย่างเป็นระบบตามหลักวิชาการบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์

เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว สำนักหอสมุดฯ จึงจัดให้มีการอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่อง การจัดการจดหมายเหตุดิจิทัลขององค์กร เพื่อเรียนรู้การจัดทำหลักฐาน การลงทะเบียนเอกสารจดหมายเหตุ การจัดเก็บและจัดทำเครื่องมือช่วยค้นเอกสารจดหมายเหตุด้วยแนวทางมาตรฐาน และเครื่องมือทางวิชาชีพในรูปแบบเดียวกัน และการมีส่วนร่วมเชิงวิชาการของบุคลากร วศ. ทั้งที่เป็นข้าราชการบำนาญ บุคลากร วศ. พนักงานราชการ และหน่วยงานภายใต้กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพื่อสนับสนุนการพัฒนาแหล่งเรียนรู้เชิงประวัติศาสตร์และวิวัฒนาการของหน่วยงานด้านวิทยาศาสตร์ของประเทศไทย ตลอดจนการเรียนรู้ผลงานวิชาการในอดีต เพื่อต่อยอดองค์ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของประเทศ ส่งผลเชิงประสิทธิภาพ ประสิทธิผลต่อการบูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน ศปว. และรักษาสารสนเทศที่สำคัญด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีได้อย่างยั่งยืนตลอดไป

วัตถุประสงค์

¹- หัวหน้ากลุ่มทรัพยากรสารสนเทศ และนักวิทยาศาสตร์ชำนาญการพิเศษ

๑. เพื่อส่งเสริมให้หน่วยงานในเครือข่ายศูนย์ประสานงานสารสนเทศสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (ศปว.) และหน่วยงานภายใต้กระทรวงวิทยาศาสตร์ฯ ได้ตระหนักถึงความสำคัญในการจัดการเอกสารจดหมายเหตุและเกิดความมุ่งมั่นที่จะจัดเก็บเอกสารที่มีคุณค่าในหน่วยงานอย่างเป็นระบบและมาตรฐานเดียวกันทั้งองค์กร

๒. เพื่อเป็นแหล่งบริการสารสนเทศเชิงจดหมายเหตุด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีร่วมกับเครือข่ายแหล่งบริการสารสนเทศและหน่วยงานภายใต้กระทรวงวิทยาศาสตร์ฯ มีแนวปฏิบัติเดียวกันในการรวบรวม จัดเก็บ จัดการและดูแลรักษาเอกสารสำคัญที่หน่วยงานได้จัดทำขึ้นหรือรับไว้ในรูปดิจิทัล เพื่อใช้ในการบริหาร ดำเนินการ และเป็นหลักฐานในการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

๓. เพื่อให้ผู้รับบริการสามารถเข้าถึงสิ่งพิมพ์สารสนเทศได้อย่างสะดวก รวดเร็ว และได้หลากหลายรูปแบบ โดยเฉพาะข้อมูลวิชาการเชิงจดหมายเหตุด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของประเทศ การประชุมวิชาการ กิจกรรม/โครงการ และผลงานวิจัย

กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายของการจัดกิจกรรมฯ คือ สมาชิกเครือข่ายแหล่งบริการสารสนเทศ นักวิชาการ บรรณารักษ์ นักเอกสารสนเทศ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการจดหมายเหตุขององค์กร บุคลากร วศ. ที่สนใจศึกษาข้อมูลเชิงวิชาการ ด้านวิทยาศาสตร์ต่อการพัฒนาประเทศ และผู้สนใจทั่วไป จำนวน ๔๕ คน

ผลการดำเนินงาน

สำนักหอสมุดและศูนย์สารสนเทศวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ได้ดำเนินการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง การจัดการจดหมายเหตุดิจิทัลขององค์กร เมื่อวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒ ณ ห้องประชุมวิทยวิถี ชั้น ๖ อาคารตัว ลพานุกรม กรมวิทยาศาสตร์บริการ มีผู้สนใจเข้าร่วมการอบรมทั้งสิ้น จำนวน ๙๙ คน จำแนก เป็น ๓ กลุ่มคือ ๑) บุคลากรจากสมาชิกเครือข่ายศูนย์ประสานงานสารสนเทศสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (ศปว.) ๒) นักวิชาการ บรรณารักษ์ นักเอกสารสนเทศ หรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการจดหมายเหตุขององค์กร และ ๓) บุคลากร วศ. ที่สนใจศึกษาข้อมูลเชิงวิชาการด้านการจัดการจดหมายเหตุขององค์กรจากสำนัก/กอง ต่างๆ มีรายละเอียดผลการดำเนินงาน สรุปได้ดังนี้

ดร.จันทร์เพ็ญ เมฆาอภิรักษ์ รองอธิบดีกรมวิทยาศาสตร์บริการให้เกียรติเป็นประธานกล่าวเปิดงาน และ ดร.ลดา พันธุ์สุขุมธนา ผู้อำนวยการสำนักหอสมุดและศูนย์สารสนเทศวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เป็นผู้กล่าวรายงาน โดยมีหัวข้อการบรรยาย/แลกเปลี่ยนประสบการณ์ คือ

■ กรมวิทยาศาสตร์บริการกับการริเริ่มจดหมายเหตุของหน่วยงาน

โดยนางอัญญาดา ตั้งดวงดี นักวิทยาศาสตร์ชำนาญการพิเศษ กรมวิทยาศาสตร์บริการ

■ มาตรฐานการจัดการเอกสารและจดหมายเหตุ

โดย ดร. นยา สุจฉายา ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และ

ดร. พิมพ์พจน์ สีลาเขต ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

■ การสงวนรักษาจดหมายเหตุดิจิทัล และเทคโนโลยีเพื่อการจัดการ/แลกเปลี่ยน และ

■ การบริหารและแนวปฏิบัติการจัดการเอกสารจดหมายเหตุดิจิทัลขององค์กร การแบ่งปันข้อมูลในระบบสารสนเทศแบบเปิด: ความร่วมมือและลิขสิทธิ์

โดย นายบุญเลิศ อรุณพิบูลย์ ผู้อำนวยการฝ่ายบริการความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สวทช.

จากการประเมินการจัดกิจกรรมฯ พบว่าได้รับแบบประเมินคืน จำนวน ๖๓ คนจากการแจกแบบประเมิน ให้ผู้เข้าร่วมอบรมฯ ทั้งหมด ๙๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๓.๖๔ ของผู้ตอบแบบประเมินทั้งหมด สรุปได้ดังนี้

ผู้ตอบแบบประเมินส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มากที่สุด จำนวน ๕๓ คน (ร้อยละ ๘๔.๑๓) เป็นเพศชาย จำนวน ๘ คน (ร้อยละ ๑๒.๗๐) และไม่ระบุ จำนวน ๒ คน (ร้อยละ ๓.๑๗) มีอายุอยู่ในช่วง ๒๑-๔๐ ปี มากที่สุด จำนวน ๓๖ คน (ร้อยละ ๕๗.๑๔) รองลงมาคือ ช่วงอายุ ๔๑-๕๐ ปี จำนวน ๑๖ คน (ร้อยละ ๒๕.๔๐) มีการศึกษาระดับปริญญาตรีและตั้งแต่ปริญญาโทขึ้นไป มากที่สุด คือ ปริญญาตรี ๒๙ คน (ร้อยละ ๔๖.๐๓) และปริญญาโท ๒๙ คน (ร้อยละ ๔๖.๐๓) ผู้ตอบแบบประเมินส่วนใหญ่สังกัดหน่วยงานภาครัฐ

มากที่สุด จำนวน ๓๗ คน (ร้อยละ ๕๘.๗๓) รองลงมาคือ สังกัดหน่วยงานสถาบันการศึกษา จำนวน ๒๑ คน (ร้อยละ ๓๓.๓๓) ส่วนใหญ่ทำงานด้านบริการ มากที่สุด จำนวน ๔๐ คน (ร้อยละ ๖๓.๔๙) รองลงมา คือ ด้านวิชาการ จำนวน ๑๕ คน (ร้อยละ ๒๓.๘๑)

ผู้ตอบแบบประเมินมีความพึงพอใจในภาพรวมของการจัดอบรมฯ มากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย ๔.๕๒ (ร้อยละ ๙๐.๔๘) รองลงมาคือการนำเสนอและถ่ายทอดความรู้ของวิทยากร(นายบุญเลิศ อรุณพิบูลย์) และ เอกสารประกอบการบรรยาย มีค่าเฉลี่ย ๔.๔๔ (ร้อยละ ๘๘.๘๙) อันดับที่ ๓ คือความรู้ที่ได้รับเป็น ประโยชน์ นำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาตนเอง หรือพัฒนางานได้ มีค่าเฉลี่ย ๔.๔๐ (ร้อยละ ๘๗.๙๔)

ประโยชน์ที่ได้รับ :

๑. แหล่งบริการสารสนเทศ มีแนวทางการรวบรวม จัดเก็บ จัดการและดูแลรักษาเอกสารสำคัญที่ หน่วยงานได้จัดทำขึ้นหรือรับไว้ในรูปดิจิทัลที่จัดเป็นจดหมายเหตุขององค์กร เพื่อใช้ในการบริหาร ดำเนินการ และเป็นหลักฐานในการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

๒. ผู้รับบริการสามารถเข้าถึงสิ่งพิมพ์สารสนเทศได้หลากหลายรูปแบบ โดยเฉพาะข้อมูลวิชาการเชิงจดหมายเหตุด้านวิทยาศาสตร์ซึ่งเป็นรากฐานอุตสาหกรรมของประเทศ ตลอดจนเอกสารการประชุมวิชาการ ผลงานวิจัย และผลงานบุคคลสำคัญขององค์กรได้อย่างสะดวก รวดเร็ว และสร้างความภาคภูมิใจต่อองค์กรที่ทำ คุนประโยชน์ในการพัฒนาประเทศและสังคมได้อย่างต่อเนื่องยาวนาน

๓. หน่วยงานในเครือข่ายแหล่งบริการสารสนเทศ และหน่วยงานภายใต้กระทรวงวิทยาศาสตร์ฯ ได้ ตระหนักถึงความสำคัญในการจัดการเอกสารจดหมายเหตุขององค์กรและมีความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับการ จัดเก็บเอกสารที่มีคุณค่าในหน่วยงานอย่างเป็นระบบตามหลักมาตรฐานสากล

๔. กรมวิทยาศาสตร์บริการโดยสำนักหอสมุดฯ ได้นำความรู้ที่ได้รับมาประยุกต์ใช้ในเรื่องการจัดเก็บ สารสนเทศประเภท Born digital content ให้เหมาะสมในการเผยแพร่สู่สาธารณะ เพื่อการแลกเปลี่ยนและ เข้าถึงข้อมูลได้อย่างต่อเนื่องเป็นเวลานาน

ภาพกิจกรรม

